

Lekcja 10

Imiesłów czynny – imiesłów bierny

1. Imiesłów czynny

Imiesłowy stanowią część systemu czasownikowego języka hebrajskiego. W przeciwieństwie do formy perfectum i imperfectum czasowników fleksja imiesłowów jest różnicowana tylko co do rodzaju (męski, żeński) i liczby (pojedyncza, mnoga), a nie osoby (pierwsza, druga, trzecia). Fleksja imiesłowu przypomina tę przymiotników.

czasownik קָטַל (zabić): zabijający

	liczba pojedyncza		liczba mnoga	
rodzaj męski	קָטַל	<i>qōṭēl</i>	קָטְלִים	<i>qōṭəlîm</i>
rodzaj żeński	קָטְלָה \ קָטְלָת	<i>qōṭelet / qōṭelāh</i>	קָטְלוֹת	<i>qōṭəlōt</i>

Zasady tworzenia imiesłowu czynnego: pierwsza samogłoska jest niezmiennie długa; samogłoska w drugiej sylabie jest $\bar{e}$, przez co podlega ona zmianom. W przypadku liczby pojedynczej rodzaju żeńskiego zwykła forma jest zakończona na $-et$ wraz z powiązaną zmianą samogłoski w ostatniej sylabie tematu; czasami pojawia się forma zakończona na $-āh$, ale jest ona rzadsza.

Gdy jednak w rdzeniu czasownika pojawia się spółgłoska gardłowa, forma imiesłowu ulega nieznaczonej zmianie:

- druga spółgłoska w rdzeniu jest gardłowa

צָעַק (krzyczeć): krzyczący

	liczba pojedyncza		liczba mnoga	
rodzaj męski	צָעַק	<i>šō'ēq</i>	צָעֻקִים	<i>šō'āqîm</i>
rodzaj żeński	צָעֻקַת	<i>šō'equet</i>	צָעֻקוֹת	<i>šō'āqôṭ</i>

- trzecia spółgłoska jest ϵ lub h , dwie ostatnie sylaby mają a zamiast e w liczbie pojedynczej rodzaju żeńskiego

בָּרַח (uciekać): uciekający

	liczba pojedyncza		liczba mnoga	
rodzaj męski	בָּרַח	<i>bōrē^ah</i>	בָּרַחִים	<i>bōrəḥîm</i>
rodzaj żeński	בָּרַחַת	<i>bōraḥat</i>	בָּרַחוֹת	<i>bōrəḥôṭ</i>

- trzecia spółgłoska jest $\aleph$, która jest milcząca, kiedy zamyka sylabę, w liczbie pojedynczej rodzaju żeńskiego ma $\bar{e}$

קָרָא (wołać): wołający

	liczba pojedyncza		liczba mnoga	
rodzaj męski	קָרָא	<i>qōrē^ʔ</i>	קָרְאִים	<i>qōrəʔîm</i>
rodzaj żeński	קָרְאָת	<i>qōrē^ʔt</i>	קָרְאוֹת	<i>qōrəʔôṭ</i>

- trzecia spółgłoska w czasowniku jest ה *h* – nie spółgłoską rdzeniową, lecz pełni rolę *mater lectionis* (matka czytania) dla końcowej spółgłoski; *h* nie jest czytane, lecz jest zapisywane, by ułatwić wokalizację tekstu spółgłoskowego. Rdzeń w tej klasie czasowników winien być traktowany jako zmieniający formę: niekiedy jako *b n -*, a niekiedy jako *b n y*.

בָּנָה (budować): budujący

	liczba pojedyncza		liczba mnoga	
rodzaj męski	בָּנָה	<i>bōneh</i>	בָּנִים	<i>bōnîm</i>
rodzaj żeński	בָּנָה \ בְּנִיָּה	<i>bōnāh bōnîyāh</i>	בְּנוֹת	<i>bōnôt</i>

2. Zastosowanie imiesłowu czynnego

Imiesłów czynny może być użyty w funkcji przydawki albo orzeczenia. Imiesłów – zarówno w jednej, jak i w drugiej funkcji – wyraża zazwyczaj **czynność ciągłą, będącą w toku**. Podobnie jak w zdaniach przymiotnikowych, **czas gramatyczny** musi zostać odczytany **z kontekstu**.

• użycie orzecznikowe

Imiesłów funkcjonuje jako orzeczenie w zdaniu.

וּשְׁמוּאֵל שָׁכַב בְּהֵיכַל יְהוָה

Samuel był spoczywający (spoczywał) w świątyni Jahwe (1 Sm 3,3).

BT: Samuel spał w przybytku Pana.

• użycie przydawkowe

Imiesłów jest często w tym wypadku wprowadzony rodzajnikiem ה, który funkcjonuje jako zaimek względny, zaś imiesłów jako zdanie podrzędne modyfikujące rzeczownik.

הָאִישׁ הַשֹּׁכֵב עִם־הָאִשָּׁה

Człowiek, który śpi z kobietą (Pwt 22,22)

BT: Człowiek śpiący z kobietą.

Rodzajnik ה nie zawsze jest użyty dla wprowadzenia zdania podrzędnego.

וְנָתַתָּ לְעַבְדְּךָ לֵב שֹׁמֵעַ

Daj swojemu słudze serce, które słucha (słuchające) (1 Krl 3,9)

• użycie rzeczownikowe

Niektóre imiesłowy są używane regularnie jako samodzielnie stojący rzeczownik wskazujący na czynność, którą podmiot systematycznie czyni.

שֹׁפְטֵי יִשְׂרָאֵל

Sędziowie Izraela (Lb 25,2)

3. Imiesłów bierny

Jest on przeciwieństwem imiesłowu czynnego. Tworzony jest według schematu *ā-û* z wszystkimi rodzajami czasowników za wyjątkiem czasowników, które jako drugą spółgłoskę mają ו lub י *y*. Jego odmiana jest analogiczna do tej przymiotników.

Poniższe zestawienie za Lambdinem § 128.

<i>perfectum</i>	imiesłów bierny		
כָּתַב	כָּתוּב	<i>kātûb</i>	napisany
עָזַב	עָזוּב	<i>‘āzûb</i>	porzucony
בָּחַר	בָּחוּר	<i>bāhûr</i>	wybrany
שָׁלַח	שָׁלוּחַ	<i>šālû^aḥ</i>	posłany
אָכַל	אָכוּל	<i>‘ākûl</i>	zjedzony
נָטַע	נָטוּעַ	<i>nāṭû^ac</i>	posadzony
נָשָׂא	נָשׂוּא	<i>nāšû^a</i>	podniesiony
יָדַע	יָדוּעַ	<i>yādû^ac</i>	poznany
סָבַב	סָבוּב	<i>sābûb</i>	otoczony
בָּנָה	בָּנוּי	<i>bānûy</i>	zbudowany
קָם	(קוּם)	(<i>qûm</i>)	—
שָׁם	(שׂוּם)	(<i>šûm</i>)	położony

Powyższe przykłady imiesłowu biernego są klarowne. Należy zwrócić uwagę na *paṭaḥ furtivum* w czasownikach z trzecią spółgłoską gardłową oraz na końcowe *yod* w rdzeniach z trzecią spółgłoską *hē*.

Odmiana imiesłowu biernego jest analogiczna do tej przymiotników.

	liczba pojedyncza	liczba mnoga
rodzaj męski	כָּתוּב	כָּתוּבִים
rodzaj żeński	כָּתוּבָה	כָּתוּבוֹת

Jako przymiotnik imiesłów bierny nie wyraża czasu gramatycznego, lecz czynność skończoną. Tłumacząc go na język polski, należy stosować zwykle zdanie względne z czasownikiem w czasie przeszłym dokonanym.

הָאִישׁ הֶהָרוּג   zabity mężczyzna; mężczyzna, który został zabity

הַסֵּפֶר הַכָּתוּב   napisana książka; książka, która została napisana

כִּי עָשִׂיתָ זֹאת אָרוּר אַתָּה

Ponieważ uczyniłeś to, jesteś / będziesz przeklęty (Rdz 3,14)

Zwróćmy uwagę, że w tym ostatnim zdaniu imiesłów bierny występuje w funkcji orzeczenia (analogicznie jak jest to z przymiotnikami); w tej sytuacji **czas gramatyczny jest odczytywany z kontekstu**, w którym się pojawia, a nie z formy samego imiesłowu.

Podobnie jak przymiotnik imiesłów bierny może występować w *status constructus* z następującym po nim i określającym go rzeczownikiem:

עִיר שְׂרוּפַת אֵשׁ   miasto, które zostało spalone ogniem

Słownik

אֲדָמָה	f ziemia, grunt, rola	מָה	pytajnik: co? jak?
אֱמֶת	f prawda	מָלֵא	Qal być pełnym; przym. pełny, napełniony
אָסַף	Qal gromadzić, zbierać	מְרֹאֵה	m wygląd
בּוֹר, בְּאֵר	m studnia, dół	נֶגֶד	przed, naprzeciw, wobec
בָּטַח	Qal ufać	פֶּן	aby nie, żeby nie
הַיְכָל	m pałac, świątynia	קִדְּשׁ	m świętość
הָרַג	Qal zabić	שָׂאֵל	Qal pytać, prosić, domagać się
זָקֵן	Qal być starym, zestarzeć się; przym. stary;	שִׁבְעָה, שִׁבְעֵי	m, f siedem
מִדְבָּר	m pustynia	שָׁכַח	Qal zapominać

1. Utwórz następujące zdania rzeczownikowe w języku hebrajskim (przy użyciu zaimka osobowego i przymiotnika).

a) Ja jestem stary.

b) My jesteśmy mądrzy.

c) Ty jesteś stara.

d) One są sprawiedliwe.

e) Ona jest dobra

f) Jesteś pełen.

g) Jesteś mała.

h) Jesteście wielcy.

i) On jest zły.

j) Oni są występni.

2. Utwórz następujące zdania imiesłowowe w języku hebrajskim (zaimek osobowy + imiesłów)

a) Ja gromadzę.

b) My (pl m) ufamy.

c) Ty (sg m) zabijasz.

d) One piszą.

e) Ona prosi.

f) Oni posyłają.

g) On idzie.

h) Wy (pl f) spoczywacie.

i) Wy (pl m) dajecie.

j) Ty (sg f) piszesz.

3. Rozpoznaj zaimki osobowe i imiesłowcy w poniższych zdaniach, a następnie przetłumacz te wersety.

וַיֹּאמֶר אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֲבִיךָ וְאֵלֵהֶי יִצְחָק הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָתָּה שׁוֹב עָלֶיךָ Rdz 28,13* (a)
היא לך ולזרעך:

וְאַתְּנָה יִדְעֶתָן כִּי בְכָל-כַּחֲסֵי עַבְדֹּתַי אֶת-אַבְיָכֶן Rdz 31,6* (b)

וְעַתָּה לֹא-אַתֶּם שְׁלַחְתֶּם אֹתִי הִנֵּה כִּי הָאֱלֹהִים Rdz 45,8 (c)

וַיְהוֹשֶׁעַ זְקֵן וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהֵי אֶתָּה זְקִנְתָּה Joz 13,1* (d)

וַיֹּאמְרוּ אֱלֹהֵי הַנְּהָ אֶתָּה זְקִנְתָּ וּבְנִיךָ לֹא הִלְכוּ בְדַרְכֶיךָ 1 Sm 8,5 (e)

אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר אָתָּה בִּטַּח בּוֹ 2 Krl 19,10 (f)

Jr 5,17* (g) עָרִים אֲשֶׁר אַתָּה בּוֹטַח בָּהֶן

2 Km 32,10 (h) אָמַר סִנְחֶרִיב מֶלֶךְ אַשּׁוּר עַל־מָה אַתֶּם בֹּטְחִים

b) יָדַע Qal poznać, wiedzieć; כֹּחַ m siła, moc (+ suf. 1 sg); אָתָּן, rzadziej jako אֲתָנָה wy (2 pl f)

c) עַתָּה teraz; הִנֵּה tutaj (sens: w kierunku do tutaj); כִּי tu znaczenie: lecz

e) בְּדִרְכָּיִךְ: st. cstr. pl m דִּרְךְךָ + suf. 2 sg m

g) סִנְחֶרִיב Sennacheryb; אַשּׁוּר Assyria

4. Przetłumacz następujące zdania. Określ formę czasowników użytą w każdym zdaniu.

Rdz 18,22* (a) וְאַבְרָהָם עִמָּד לְפָנָי יְהוָה

Rdz 25,28 (b) וְרַבְקָה אֶהְבֶּת אֶת־יַעֲקֹב

Wj 34,10 (c) וַיֹּאמֶר הִנֵּה אָנֹכִי כֹרֵת בְּרִית נֶגֶד כָּל־עַמֶּךָ

1 Krl 3,23 (d) וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ זֹאת אִמְרַת זֶה־בְּנֵי הַחַי

Pwt 22,29* (e) וְנָתַן הָאִישׁ הַשֹּׁכֵב עִם הַנְּעִרָה כֶּסֶף

Rdz 12,12* (f) וַאֲמָרוּ אֲשֶׁתּוֹ זֹאת וְהָרְגוּ אֹתִי

Wj 4,23* (g) הִנֵּה אָנֹכִי הֹרֵג אֶת־בְּנֶךָ בְּכַרְךָ

Pwt 10,12 (h) וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל מָה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ שׂאֵל מִעַמֶּךָ

1 Sm 8,10 (i) וַיֹּאמֶר שְׂמוּאֵל אֶת כָּל־דְּבָרֵי יְהוָה אֲלֵהֶם הַשְּׂאֵלִים מֵאֵתוֹ מֶלֶךְ

Jr 38,14 (j) וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל־יְרֵמְיָהוּ שְׂאֵל אֲנִי אֶתְּךָ דָּבָר

Ez 34,29 (k) וְלֹא־יְהִי עוֹד אֶסְפִּי רֶעִב בְּאֶרֶץ

Ps 21,8 (l) כִּי־הַמֶּלֶךְ בְּטַח בִּיהוָה

b) רִבְקָה Rebeka

c) הַנִּיהָ oto

d) zaimek wskazujący זאת jest podmiotem imiesłowu אֲמַרְתָּ, który po nim następuje; następnie mamy cytaty wypowiedzi tej osoby; zaimek wskazujący זה użyty jest w funkcji orzecznika; הַחַי: rodzajnik określony (tłumaczony jako zaimek względny) + חַי (żyjący, żywy)

e) נַעֲרָה dziewczyna; כֶּסֶף srebro, pieniądze

f) אִשְׁתּוֹ: st. cstr. sg f אִשָּׁה (kobieta; tu: żona) + suf.

g) בְּכֹר m pierworodny

h) מִעִמָּךְ: מִן (od) + עַם (z) + suf. 2 sg m – od ciebie

i) מֵאֵתוֹ: מִן (od) + אֵת jako partykuła dopełnienia bliższego + suf. 3 sg m – od niego

j) יְרֵמְיָהוּ Jeremiasz; אֵת: אֵת jako partykuła dopełnienia bliższego + suf. 2 sg m

k) אֶסְפִּי: imiesłów bierny (st. cstr. pl m) od czasownika אָסַף (gromadzić, zbierać)